

RTU studiju kurss "Valodas attīstības vēsture un nākotnes perspektīvas"**33000 Datorzinātnes, informācijas tehnoloģijas un enerģētikas fakultāte****Vispārējā informācija**

Kods	DE1093
Nosaukums	Valodas attīstības vēsture un nākotnes perspektīvas
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles; Brīvās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Tatjana Kelebeka - Doktors, Docents
Mācītspēks	Diāna Rūpniece - Vecākais pasniedzējs Jekaterina Raka - Lektors Inese Kočote - Lektors Viktorija Jankovska - Lektors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 6.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV, EN
Anotācija	Studiju kursā tiek aplūkota valodas attīstības un pārmaiņu vēsturiskā dinamika, kā arī tās nozīme mūsdienu datu balstītā datorizētā valodas pētniecībā. Studējošie analizē galvenos vēsturiskās valodniecības tematus, piemēram, fonoloģisko attīstību, morfosintaktiskās un semantiskās izmaiņas u. c., uzsverot digitālo korpusu, kvantitatīvās modelēšanas un valodu tehnoloģiju lomu lingvistiskās evolūcijas izpētē un nākotnes tendenču prognozēšanā. Apvienojot tradicionālo teoriju ar mūsdienu metodoloģijām, kurss sniedz integrētu izpratni par to, kā valodas attīstās laika gaitā un kā tehnoloģiskie, sociālie un kognitīvie faktori ietekmē to turpmākās pārmaiņas un attīstību.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis ir veicināt jaunu kompetenču attīstību valodas pārmaiņu modeļu analizē un interpretācijā, izmantojot tradicionālās lingvistikas pieejas un mūsdienīgas datorizētas metodes. Studiju kursa uzdevumi: - stiprināt studējošo spēju diahroniski analizēt lingvistiskos datus, integrējot teoriju ar datorizētām un kvantitatīvām metodēm; - nodrošināt studējošajiem praktiskās prasmes darbā ar digitālajiem korpusiem, filogenētisko modelēšanu un uz datiem balstītiem rīkiem valodas evolūcijas izpētē; - attīstīt studējošo spēju identificēt, interpretēt un kontekstualizēt vēsturiskos, sociālos un kognitīvos faktorus, kas ietekmē valodas pārmaiņas; - veicināt kritisku refleksiju par valodas pārmaiņu ietekmi uz valodas saglabāšanas politiku, tostarp valodas datu tehnoloģijām un mākslīgajā intelektā balstītiem valodas rīkiem.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Studējošie pēta vēsturiskos un mūsdienu lingvistiskos datus, veic diahronisko analīzi un izmanto datorizētos rīkus valodas pārmaiņu izpētei. Veic gadījumu izpēti par konkrētām valodas parādībām, strādā ar digitālajiem korpusiem un izmanto filogenētiskos un statistiskos modeļus lingvistiskās evolūcijas likumsakarību analīzei. Studējošajiem jāsniedz prezentācijas par sava pētījuma progresu, aktīvi jāpiedalās semināros un diskusijās, jāiesniedz analītiska eseja un pētnieciskais darbs, kurā integrēti teorētiskie secinājumi ar uz datiem balstītām metodēm.
Literatūra	Obligātā. / Obligatory: Nītiņa, D.. Valodniecības jautājumi : mācību grāmata /Daina Nītiņa ; Rīgas Tehniskā universitāte. Valodu institūts. Rīga : RTU Izd., 2007., 190 lpp. ; 21 cm. Nītiņa, D.. Nozīme valodā : lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti : mācību grāmata /D. Nītiņa, L. Iljinska, M. Platonova ; Rīgas Tehniskā universitāte. Valodu institūts. Rīga : RTU Izdevniecība, 2008., 305 lpp. : il. ; 21 cm. Campbell, Lyle. Historical Linguistics: An Introduction. 4th ed. MIT Press, 2021. http://tscheer.free.fr/scan/Campbell%2098%20-%20Historical%20Linguistics.%20An%20Introduction.pdf Dipper, Stefanie. Morphological and Part-of-Speech Tagging of Historical Language Data: A Comparison." Journal for Language Technology and Computational Linguistics, 26(2), 2011, 25-37. https://www.researchgate.net/publication/366267426_Morphological_and_Part-of-Speech_Tagging_of_Historical_Language_Data_A_Comparison Tahmasebi, Nina; Lars Borin; Adam Jatowt. Survey of Computational Approaches to Lexical Semantic Change." In Nina Tahmasebi, Lars Borin, Adam Jatowt, Yang Xu & Simon Hengchen (eds.), Computational Approaches to Semantic Change, 1–91. Berlin: Language Science Press, 2021 https://www.changeiskey.org/publication/2021-semchange-surveypaper/303-TahmasebiEtAl-2021.pdf Papildu. / Additional: Croft, William. Explaining Language Change: An Evolutionary Approach. Longman Linguistics Library, 2000. Hamilton, William L., Jure Leskovec & Dan Jurafsky. "Diachronic Word Embeddings Reveal Statistical Laws of Semantic Change." In Proceedings of the 54th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (Volume 1: Long Papers), pages 1489–1501, Berlin, Germany. Association for Computational Linguistics, 2016. https://aclanthology.org/P16-1141.pdf Hock, Hans Henrich. Principles of Historical Linguistics. De Gruyter Mouton, 2021. Citi avoti. // Other sources: RTU MOOC. Introduction to Linguistics https://mooc.rtu.lv/courses/introduction-to-linguistics/
Nepieciešamās priekšzināšanas	Angļu valoda B2 līmenī saskaņā ar Eiropas kopējām vadlīnijām, ja studiju studiju kurss tiek apgūts angļu valodā.

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakts stundas	Patstāv. darbs	Kontakts stundas	Patstāv. darbs
Ievads. Vēsturiskā valodniecība un valodas attīstība. Nozīme valodas datu tehnoloģijās.	2	4	0	0
Valodas izcelšanās teorijas no bioloģiskās, kognitīvās un sociālās attīstības skatupunkta. Agrīnās modelēšanas pieejas.	6	10	0	0
Vēsturiskās skaņu pārmaiņas un fonoloģiskā evolūcija. Skaņu pārmaiņu regularitāte. Datorizētie rīki fonoloģisko izmaiņu noteikšanai.	4	6	0	0
Morfoloģiskās pārmaiņas un gramatikalizācija. Morfosintaktisko pārmaiņu gadījumu izpēte. Korpuslingvistikas metodes.	4	6	0	0
Semantiskās pārmaiņas un leksiskā dinamika. Semantisko pārmaiņu mehānismi. Distribucionālie semantiskie modeļi diahronijā.	4	6	0	0
Valodu kontakti un daudzvalodība. Aizgavumi, konverģence un kodu maiņa valodā. Tīklu modeļi kontakta lingvistikā.	6	10	0	0
Sociolingvistiskie pārmaiņu virzītāji. Sociolingvistiskās izplatības modelēšana, izmantojot datus.	6	10	0	0
Apdraudētās valodas un revitalizācija. Vēsturiskā dokumentācija. Digitālie rīki valodu saglabāšanai.	4	6	0	0
Kvantitatīvie valodas evolūcijas modeļi. Statistiskie un aģentu modeļi. Pielietojums valodu tehnoloģijās.	6	10	0	0
Nākotnes valodu tendenču prognozēšana. Globalizācija, digitālā komunikācija, mākslīgā intelekta ietekme. Valodu daudzveidības scenāriji.	6	10	0	0
Gadījumu izpētes datorizētajā vēsturiskajā valodniecībā. Projekti ar integrētiem korpusiem, filogenētika un mašīnmācīšanās.	8	12	0	0
Sintēze un pētniecības prezentācijas. Studējošo noslēguma projektu prezentācijas. Noslēdzoša diskusija par nākotnes perspektīvām.	6	10	0	0
Kopā:	62	100	0	0

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Spēj demonstrēt visaptverošas zināšanas par galvenajiem valodas pārmaiņu jēdzieniem un mehānismiem, tostarp fonoloģiskajiem, morfoloģiskajiem, semantiskajiem un valodu kontaktu izraisītajiem procesiem.	Eksāmens, praktiskie uzdevumi. Tiek vērtēta studentu prasme analizēt valodas parādības, izmantojot korpusus un atbilstošo programmatūru.
Spēj kontekstualizēt valodas attīstību plašākā vēsturiskā, sociālā un kognitīvā ietvarā un kritiski izvērtēt gadījumu izpēti.	Eksāmens, praktiskie uzdevumi, analītiska eseja par izvēlēto valodas pārmaiņu parādību. Tiek vērtēta studentu prasme izmantot digitālos korpusus un datorizētos rīkus, lai identificētu un interpretētu diahroniskās valodas attīstības likumsakarības.
Spēj integrēt salīdzinošās un kvantitatīvās metodes vēsturisko valodas datu analizē un formulēt ar pierādījumiem pamatotus argumentus.	Eksāmens, praktiskie uzdevumi, pētniecības projekta rakstiskais ziņojums un mutiskā prezentācija. Tiek vērtētas studentu pētnieciskās un analītiskās prasmes.
Spēj piedalīties diskusijās un debatēs, skaidri prezentēt pētījuma rezultātus un kritiski iesaistīties kursabiedru viedokļu izvērtēšanā.	Pētniecības projekta rakstiskais ziņojums un mutiskā prezentācija. Tiek vērtēta studentu prasme veikt neatarīgus pētījumus un argumentēti prezentēt pētījumu rezultātus.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Praktiskie uzdevumi	20
Analītiska eseja par izvēlēto valodas pārmaiņu parādību	20
Pētniecības projekta rakstiskais ziņojums un mutiskā prezentācija	30
Eksāmens	30
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi			Brīvās izvēles pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	6.0	32.0	30.0	0.0		*		*	*	